

EP 231 Jan 30 , 2022 ❀

❀ อริยสัจธรรม

= ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ
ความจริงที่ทำให้เป็นพระอริยะ

ทุกข์

ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาพที่บีบคั้น
ไม่ให้ความพึงพอใจได้จริง

ชาติ ความเกิด

ชรา ความแก่

มรณะ ความตาย

การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก

การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก

ความปรารถนาไม่สมหวัง

โดยย่อคืออุปาทานขั้นธคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
เป็นสภาพทนได้ยาก บีบคั้นขัดแย้ง ขาดแก่นสาร และไม่มี
ความเที่ยงแท้

ขั้นธ๕ เป็นขั้นธมาร

ขัดขวาง ไม่ให้ บรรลุกุศลความดี
ทำให้เราไม่เข้าถึง ศีลสมาธิ ปัญญา

ตราบไต่เรายังเลือกขั้นธ๕อยู่เราจะไม่ได้พระนิพพาน

ทุกขสมุทัย

เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้เกิดทุกข์
ว่าตาม พระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือ

- กามตัณหา — ความยินดีพอใจในสี เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
- ภวตัณหา — ความติดใจใฝ่กระสัน + प्रารรณา ให้เที่ยงแท้แน่นอน
- วิภวตัณหา — เกิดพร้อมกับความต้องการ ความทะยานอยาก
เป็นไปกับความเห็นที่ขาดสูญ

ทุกขนิโรธ

สภาวะที่ตัดขาดดับสิ้น สงบ ปลอดภัยเป็นอิสระ
คือสภาวะของนิพพาน

ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

ปฏิบัติไปสู่ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติ
ได้แก่อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือมัจฉิมาปฏิปทา ทางสายกลาง
(มรรคมืองค์๘) คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

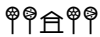
สามกัถังสิกขธรรมเทศนา

พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้เอง ไม่
สาธารณะกับบุคคลอื่น พระธรรมที่ทรงแสดงเอง โดย
ไม่ต้องปรารภคำถามจากบุคคลอื่น ทรงแสดงท้ายสุด
ต่อจากอนุพุทติกถา

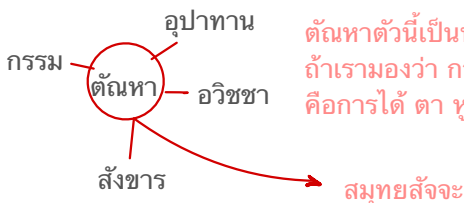
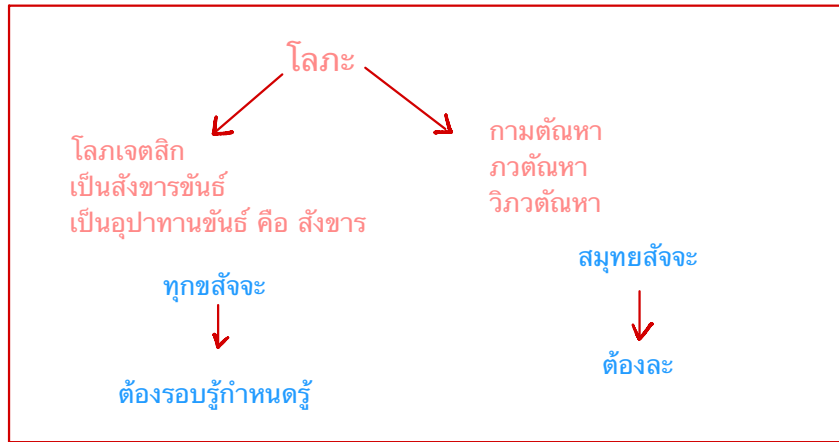
↳ สรูปลงอริยสัง

สติปัฏฐานเชื่อมลงอริยสัจ

กายนุปัสสนา	จัด ในหมวดรูปชั้น	เป็นทุกขสัจจะ
เวทนานุปัสสนา	จัด ในหมวดเวทนาชั้น	เป็นทุกขสัจจะ
จิตตานุปัสสนา	จัด ในหมวดวิญญาณชั้น	เป็นทุกขสัจจะ
ธัมมานุปัสสนา	จัด ในหมวดสัญญาชั้น และ สังขารชั้น	เป็นทุกขสัจจะ

สรุปคือให้เห็นชั้น๕ เป็นทุกขสัจจะ
ต่อมาจึงสาวหาเหตุปัจจัยของชั้น๕ คือสมุทยสัจจะ

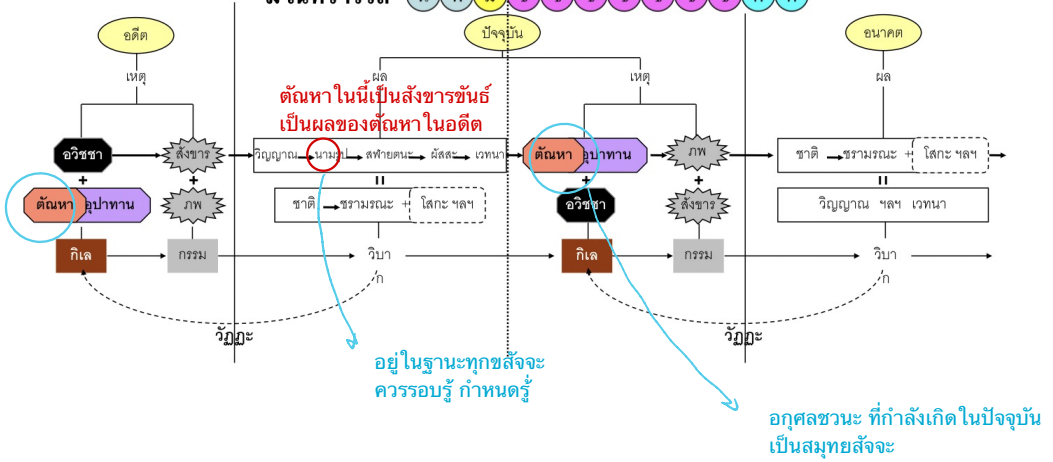
ตัณหาตัวนี้เป็นหนึ่งในสมุทยสัจจะ
ถ้าเรามองว่า การได้รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มา
คือการได้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มา เป็นผลงานของ ตัณหา

ปฏิจกสมุปบาท - สมุทยวาร

ความเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์ในมนุษย์

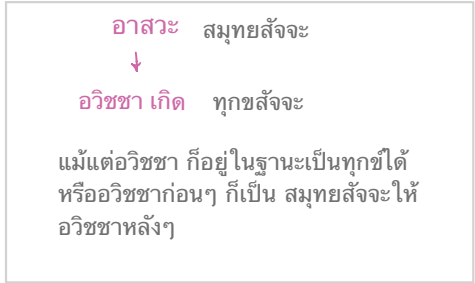
มโนทวารวิถี (น ท ม ข ช ช ช ช ช ช ช ช ต ต)

ตัณหาในอดีต เป็น สมุทยสังขาร แก่ชั้น ๕ ในปัจจุบัน
 ตัณหาที่ เกิด ในปัจจุบัน เป็นปัจจัย สร้างชั้น ๕ ในอนาคต

↳ มโนการในฐานะที่กำลังประกอบเหตุ สร้างเหตุ

เช่น ความอยากที่เกิดขึ้น อุปาทานที่เกิดร่วม อวิชชา ความไม่รู้อะไร
 เจตนาคือกรรม สังขารธรรมที่เกิดร่วมอีกมากมาย
 ในบรรดา อกุศลธรรมที่เกิดขึ้น

สิ่งใดเป็นสมุทัย สิ่งนั้นย่อมเป็นทุกขได้
 สิ่งใดเป็นทุกข สิ่งนั้นย่อมเป็นสมุทัยได้

ยกเว้นนิพพานไม่อยู่ในฐานะที่เป็นเหตุ

ขณะตั้งใจฟังธรรมะ

สติเกิดขึ้น กุศลเกิดขึ้น ปัญญา รู้ และเข้าใจ
มีความเพียรแกลัวกล้ออาจหาญ มีสมาธิตั้งมั่น

↪ สติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ขณะฟังธรรม เป็นสังขละอะไร?

ตอบ

เป็นมรรคเบื้องต้นได้ แต่ไม่เรียกมรรคสังขละ
เป็นมรรคเบื้องต้นที่อยู่ในฐานะทุกขสังขละ

เหตุผล

เพราะสติที่เกิดขึ้น ควรรอบรู้ กำหนดรู้ด้วย
และควรฝึกให้เกิดขึ้น ควรเจริญ

ทำไมต้องรอบรู้?

เพราะเป็นสังขารชั้นต้น จึงอยู่ในฐานะเป็นทุกขสังขละ
ถ้าไม่กำหนดรู้ เวลาสติ ความเพียร ปัญญา เกิดขึ้น
ก็จะสามารถเป็นที่ตั้งของตัณหาได้
แม้สติที่เกิดขึ้นแล้วยังต้องเป็นอารมณ์ให้สติ และปัญญาที่เกิดหลังๆ
ก็ต้องเข้าไปวิจัยแยกแยะด้วย ถึงความไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของๆเรา
ไม่ใช่อัตตาของเรา เป็นเพียงสภาวะธรรมที่เกิดจากเหตุปัจจัยเท่านั้น

ยังเป็นมรรคไม่ได้เพราะเป็นโลกียะ
จะเป็นมรรคสังขละก็ต่อเมื่อสตินั้นไปประชุมในโลกกุตระ
ปัญญาประชุมในโลกุตตร สมาธิประชุมในโลกุตตระ
ความเพียร ไปประชุมในโลกุตตร

ทุกขสังขละต้องกำหนดรู้ กำหนดขอบเขต และต้องรู้สภาวะธรรมอื่นๆ ที่เกิดร่วมด้วย
แม้แต่สติในปฐมฌานก็ยังเป็นทุกขสังขละ ต้องรอบรู้

พวกพาทิรลัทธิ ได้ถึงอรุปรมาณแล้วก็ยังออกจากความทุกข์ไม่ได้ เพราะไม่รู้ขอบเขตของทุกขสังขละ
ไม่กำหนดให้ชัด

ละสมุหทัย คือตัณหา

1. ตทั้งคปทาน 2. วิขัมภณปทาน 3. สมุจเฉทปทาน

❁ ขณะฟังธรรม

ละอุทัจจะ ละมฏฐัสสติ ละโกสัชชะ ละอสังกัถยะ ละโมหะ

สมาธิเกิด สติเกิด ความเพียรเกิด ศรัทธาเกิด ปัญญาเกิด
ตัณหาไม่เกิด ราคะ โทสะ โมหะ ไม่เกิด
ขณะนั้นชื่อว่า ละกิเลสแบบ **ตทั้งคปทาน**

หมายเหตุ ศรัทธา

เป็นธรรมะที่ควรกำหนดรู้ด้วย ควรเจริญด้วย
เพราะอยู่ในกลุ่ม โปธิปักขิยธรรม

อภิญญาเทสิตา

ธรรมที่ควรรู้อย่าง

สติปัญญา สัมมัตถิยธรรม อธิปัตถิยธรรม อินทริยัพพะ โภชนมัจฉะ อริยมรรค
อยู่ในฝ่ายของมรรคสังคหะ

❁ ถ้าสติปัญญาไป ประชุมในปฐมฌาน หรือตั้งแต่อุปจาระ

ละกิเลสแบบ **วิขัมภณปทาน**
ขมนิวารธรรม

กิเลส3ระดับ

- ↑ ทาน ศีล
  - ↑ สมาธิ
  - ↑ วิปัสสนาญาณ
1. วิติกม (ระดับหยาบ) 2. ปริยภูฐานะ (ระดับกลาง) 3. อนุลัย (ระดับละเอียด)

ทานกุศล ศีลกุศล

พัฒนา เป็น ปราโมทย์
ปีติ ปัสสัทธิ สุข สมาธิ

วิปัสสนาญาณ

ประชุม ในอริยมรรค

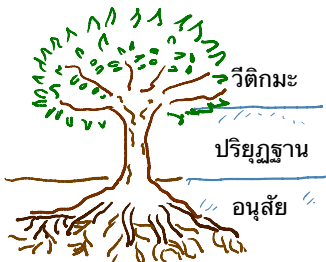
ละกิเลสระดับหยาบที่ออกมาทางกายกรรม วจีกรรม
ชำระพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้สะอาด เป็นสุจริต

ละกิเลสระดับปานกลางด้วยการช่ม โดยกำลังของสติ
กำลังของสมาธิ กำลังของฌาน
กิเลสกลางๆ กลุ่มนิเวรณธรรมทั้งหลายก็สงบ จิตจึงได้คุณภาพ
สมรรถภาพ เข้าถึงความสุข

ละกิเลสระดับอนุลัย เป็นตังคปทาน
ทุกครั้งที่เห็น ด้วยความเป็นรูปนามขั้น ๕
อนุลัยถูกละ

วิปัสสนาญาณจะเกิดไม่ได้ถ้ายังมี
กิเลสระดับหยาบ และระดับกลางอยู่

กิเลสระดับอนุลัย จึงขาดลง แบบ สมุจเฉทปทาน
ถอนรากกิเลสขึ้นมาทั้งหมด

ผลก็ออกมาเป็นกายกรรม วจีกรรม

ระดับความคิด

นอนเนื่อง ในชั้นธสันดาน
เพราะอรธว่า ยังละไม่ได้

มารทั้ง๕

อภิสังขารมาร

เจตนากรรมที่นำสู่วิฆฺเฐทั้งหมด

ทานกุศล ศีลกุศล ที่เป็นไปในวิฆฺเฐ

เรียกว่า มาร เพราะเป็นตัวขัดขวาง ไม่ให้อริยมรรคเกิด

ไม่ให้วิปัสสนาญาณเกิด

ขันธมาร

มารคือขันธ๕ คอยขัดขวาง

มัจจุมาร

มารคือความตาย คอยขัดขวาง

เทวปุตตมาร

มารคือกระแสนชีวิต เช่นตัวเราคอยขัดขวางคนอื่นไม่ให้เจริญ
ทาน ศีล ภาวนา

กิเลสมาร

นิโรธ

1. ตังคนิโรธ
2. วิชัมภณนิโรธ
3. สมุจเจทนิโรธ
4. ปฏิปัสสัทธินิโรธ
5. นิสสรณนิโรธ

นิโรธสังจะที่แท้จริง คือ นิสสรณนิโรธ

ถึงแม้โลภะเกิดแล้ว
ก็ดับเองได้ แต่ว่าเรา
ไม่ควรปล่อยให้มันเกิด

เพราะเวลากิเลสเกิดแล้วมันมีโทษ
ทุกครั้งทีปล่อยให้กิเลสเกิด กิเลสจะมีกำลัง
แล้วจะเกิดความคุ้นเคยกับกระแสชีวิตนั้น
จะกลายเป็นอริยาศัย เป็นเหตุแห่งการละตัวยากขึ้น